

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja pošto prejemna ali v Gorici in dom ošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „po slanicah“ se plačuje za navadno tristočno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje črke po prostoru in pri oznanilih vsak pot 0 kr. za kolek

SOČA

Glasiló slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju in So harju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blago voljno pošiljajo pod naslovom: Uredništvo oziroma upravnijstvo v Paternollijevih tiskarni v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina znižuje, ako se oglase pri uredništvu.

Konfesionalne postave.

(Konec.)

II Postava dne 7. maja 1874., s katero se uredujejo doneski v verski zaklad za potrebe kat. bogočastja.

Z dovolitvijo obeh hiš državnega zbora ukazujem:

§. 1. Da se bodo pokrivala potrebe za katoliško bogočastje, zlasti da se poboljšajo redni dohodki duhovstva v dušnem pastirstvu, imajo imetniki cerkvenih prebend in redovnih cerkvenih društev v verski zaklad dajati Joločne spodaj rečene doneske.

§. 2. Ta donesek se ima odmerjavati na podlagi tiste vrednosti celoga premoženja prebende ali cerkvenega društva, na podlagi katere se odmerja ekvivalentna davščina. Ustanove se imajo v račun jemati, ne pa vrednosti bibliotek, znanstvenih in umetnostnih zbirk. Vsed tega se deli premoženja ali dohodki, ki niso predmet ekvivalentne davščine, ne jemljejo v poštev, kadar se odmerjajo doneski v verski zaklad. Le ena izjema je gledé takih delov premoženja, kateri niso ekvivalentu podvrženi le zaradi se ne končane desetletne posesti; od takih delov premoženja se mora ta-koj tirjati donesek v verski zaklad.

§. 3. Zunanjim cerkvenim prebendam in društvom se ima odmerjavati donesek v verski zaklad po vrednosti njihove nepremakljive v tukajšnjih deželah ležeče.

§. 4. Oskrbništvo bogočastja bo po zaslišanju škofov in z ozirom na krajne razmere odločilo tisti znesek, kateri je potreben za stanu primerno vzdrževanje lovskih osov, in ima prost biti doneskov v verski zaklad. Pri redovnih društvih, katerih statutni namen je skrbeti za uboge bolnike, so tudi prosti teh doneskov tisti dohodki, kateri so dokazljivo rabijo za ta namen. Prav to velja gledé dohodkov, katere kako redovno društvo rabi za cerkvene ali bogočastne namene, kateri bi se morali pokrivati iz verskega zaklada, ko ne bi takega društva bilo. To velja dalje tudi za stroške, ki tako društvo jih troši za javni poduk, katerega je vlada za potrebnega spoznala.

§. 5. Pri redovnih društvih se v po §. 4. doneskov proste dohodke vzamejo vsi zneski, kateri tičejo redov-

nim udom za njih stanu primerno vzdrževanje. Prav to velja za društva svetnih duhovnikov z nerazdeljeno založbo (mensa comunis). V obeh primerljivejših so pa posameznim društvom všteti taki prebendni dohodki, ki dobivajo jih od drugod, a ne od društva.

§. 6. Načela, po katerih se imajo, da se kompetenca v §. 4. in 5. omenjena odloči, dohodki in stroški duhovnih osov preračunati, uže ustanovijo se po ukazu po tem, ko se bodo škofi preslišali.

§. 7. Kder se v dopolnitev kompetence (§. 4. in 5.) daja podpora iz javnih zakladov, odpade donesek v verski zaklad.

§. 8. Donesek v verski zaklad se ima za dobo desetih let naprej kakor ekvivalentna davščina odmerjavati.

§. 9. Za tako dobo (§. 8.) ima donesek v verski zaklad po vsem znašati:

od zneska do	10.000	$\frac{1}{2}$ %
od zneskov mej	10.000 in 20.000	$1\frac{1}{2}$ %
„ „ „	20.000 „ 30.000	3 „
„ „ „	30.000 „ 40.000	4 „
„ „ „	40.000 „ 50.000	5 „
„ „ „	50.000 „ 60.000	6 „
„ „ „	60.000 „ 70.000	7 „
„ „ „	70.000 „ 80.000	8 „
„ „ „	80.000 „ 90.000	9 „
od kar znaša več ko	90.000	10 „

§. 10. Teh doneskov v verski zaklad na čez odmerjavati nij pripuščeno.

To so najvažnejši paragrafi te postave, še jih je 17, ki pa odločujejo, kako se imajo ti doneski iztirjavati in obsegajo še druge manje važne predpise. Zanimivo je še to: Ti doneski tičejo verskemu zakladu tiste dežele, v kateri so se odmerili. Ta postava obvelja 1. januarja 1875. in od tega dne se ustavi, kar so imetniki cerkvenih prebend in redovna društva dozdaj donasali v ta zaklad. Prva odmera bo veljala do 31. decembra 1880.

Iz vseh teh postav se vidi, da ima zdaj v važnih zunanjih zadevah katoliške cerkve naša država tehtno tudi odločljivo besedo in moč, se ve da v imenu kato-

liških državljanov in narodov. Prav za prav bi morali te pravice imeti katoliško cerkveno občino same. Kakor voljo svobodni državljani svoje župane in poslance, in se udeležujejo javnih opravil; tako bi morali cerkvenih zunanjih opravil se udeleževati tudi cerkvene občine kot udje te cerkve, zlasti pri imenovanju župnikov, škofov in pri oskrbovanju cerkvenega premoženja. Po tem bi bila svoboda tudi v cerkvi, in življenje v cerkvi bi g-tovo živahneje postalo.

To pa nij nič novega, ker je tako bilo v prvih stotletjih kristjanstva. Nedvomljivo je imela po zgodovini kristjanska občina tistih časov pravice: svoje ude izključevati in jih zopet sprejemati, volitev duhovnikov (presbiter) potrjevati ali odbijati, biti zaslišana v vsaki važnejši zadevi, in si svobodno voliti svojega škofa (episkopus, kar nadzornik v grškem pomenju.)

To zadnjo pravico so pa uže proti koncu 3. stoletja domači duhovni in bližnji škofi podkopavali. Videti je, da je bila prvotna cerkev demokratično osnovana. Da se je pa to vjemalo z duhom apostelnov, dokaz nam je prvi koncilij, ki so sklicali apostelni v Jeruzalemu, in zbrani niso bili sami oni, ampak vsa kristjanska občina se je udeležila. To je brati v zgodovini apostelnov v 15. poglavju, in sklep začenja: Mi apostelni, starešine in bratje želimo blagra bratom iz paganstva, ki so v Antiohiji, Siriji in Ciliciji. Dobro se je zdelo nam enodusnim zbranim, da smo može izvolili in k Vam poslali itd.

V poznejših stotletjih so občine vse važne pravice zgubile, škofi in posebno papeži so vse si prisvojili, in se hudo bojevali s kralji in zlasti s rimsko nemškimi cesarji, ki so na drugi strani hoteli polastiti se pravic, katere so imeli prvotne cerkvene občine, zlasti pravice imenovati škofe, in v teh bojih je zmagala zdaj ta, zdaj druga stranka.

V novih časih pa, bolj ko se širi svoboda v državi, in bolj ko začenja vsak državljani več veljati; naravno in dosledno je, da se tem bolj začenja zbu- jati želja, in novi časi silijo zares na to, da pridobijo večjo veljavo posamni katoličani, oziroma katoliške občine, k katerim prištevamo tudi nižjo duhovščino, tudi v cerkvi to je pri zunanjih cerkvenih o-

LISTEK.

Bela roža.

(Poleg nemškega izvirnika.)

(Konec.)

Dolgo sedim in čitam zopet in zopet te vrste. Gde ne ve v kako rajsko sladkost mrazkošje spravijo prve besede ljubezni mlado nezkušeno srce? In še celo ta dan, ko sem bila uže tako razburjena, se me popolnoma polasti ta vtis. Topila sem se v tem čutu, da sem toliko moža moje lastne vroče ljubezni (katerega sama tako vroče ljubim.) Zakaj ga tu nij bilo, da bi mu na prsi pala, da bi mu povedala, kako ga ljubim, kako se mojega obnašanja kesam, da hočem odslej biti razumna in se spodobno vesti, kakor se zahteva od neveste.

Razumna — spodobna si ponavljam v mislih. Gde pa čut ostane, ki me je danes tako rajsko pretresal? Še enkrat ga hočem občutiti, še enkrat bi rada čutila razkrita čutila iz njegovega plamenečega pogleda — po tem pa hočem radostno vse otročje odložiti in živeti samo njemu in najinej sreči.

Saj je vendar solnce sijalo na mojo bodočnost, nobena skrb, noben dvom je nij kalil. In Leon bo to bodočnost z mano delil; tedaj pač zamore to kratko ped časa v bojzani in strahu prebiti.

Rože, ne moja lastna usta mu imajo torej povedati, da ga ljubim? Ne bi torej imela videti, kako se mu oči svetijo, ljubezni ga zagotavlja. Kolikrat sem si ta prizor naslikala in sedaj bi pa vse drugače bilo! Ne, to ne sme biti, on naj le pride; jaz ga hočem

sama slišati, kako goreče me želi, zahteva. Po tem se hočem svoje žive dni te ure spominjati, in ne samo srečna bi hotela biti, nego hotela bi tudi osrečevati.

Take misli so me napadale. Ne razkladam vam jih tako na tanko, ker bi se rada oprostila, ne, ampak pokazati hočem, koliko izgovorov človek najde in kako jih olepšuje, kadar hoče svoje želje opravičiti.

Položila sem belo rožo na okno. Dolgo ne morem zaspati, in ko me spanec vendar premaga, spala sem do belega dne. Spominjam se, da sem v spanju enkrat ostrašena kvišku planila, zdelo se mi je, kakor da bi se konj pod mojim oknom plašil in po tem bliskoma zdriljal. Nijsem se popolnoma zbudila; stoprv ko sem čez nekaj ur ustala, in se spominjam, kaj se je včeraj dogodilo, slutim, da je bil Leon, ki je mimo jezdil.

Danes sem bila manje gotova, ko včeraj; kajti uprašam se zaporedoma, sem li prav storila, da sem belo rožo na okno položila. Nič več se ne spominjam tega, kar me je včeraj k oni grozovitosti napeljalo in samo ljubezen na mislih, vzamem predno grem k staršem belo rožo proč in položim rudečo tija. Takoj ko mi je bilo mogoče, se zopet v sobo povrnem in se vsedem k oknu za zastor, v strahu čakaje, kedaj Leon mimo prijezdi.

Dopoludne mine — nij ga! Rudeča roža je uže začela veneti. Bila bi materi vse povedala, pa bala sem se, da me bo ozmirjala, pa tudi sramovala sem se svojega počenjanja — od minute do minute spoznavam bolj svojo brezsrčnost, svojo pregrešno lehkomišljenost. Kako sem se le tako vesti mogla! Obljubila sem, nikoli več se ne igrati s čuti kacega človeka. Radost, žalost mojih bližnjih mi boste odslej sveti, nikoli več jih nočem v lastno zadostitev rabiti. Kako lahko grede

pač človeku, v strahu in bojzani od groze napolnjenega srca obljube; toda nijsem več popraviti mogla, kar sem zakrivila. Meni je odslej ostal le kes in pokora.

Bilo je proti večeru — moja razburjenost, moja muka je do najviše stopinje priklopela — ko zapazim da se na cesti zbirajo posamezne trope ljudi, katere se nekaj živo razgovarjajo. Gotovo je kaj žalostnega. To sem brala na osupljenih obrazih. Majhno deklco sosedovo hčerko, katero sem plesti učila in je baš pri meni bila, doli pošljem, da bi izvedela, kaj se je dogodilo. Bila sem vesela, da sem se na trenotke svojim lastnim mislim odtegnila.

Brez sape prileti otrok nazaj. „Lajtenant Radov“ mej durimi tako hitro zavpije, da je bil glas bol vesel, ko žalosten čuti, „lajtenant Radov, se je zunaj v gozdu pri R. ustrelil. Ljutje pravijo, da se je moralo to še zjutraj zoliti, ker je aže čisto narzel!“

Bolečine ne morem imenovati, kar sem pri tej novici občutila — to bi bilo premalo; bilo je kakor udarec, ki me zadene, kakor ko bi se bili vsi moji občutki raztrgali in vmes pa se mi je zdelo, kakor da bi neprenehoma upil glas: „To si ti storila — to si ti zagrešila!“ Uže čez malo ur padem v ludo vročnico, katera mi za dolgo časa vso zavednost pobere. In tako sem ležala, po polnem v nesvesti. In ko sem slednjic ozdravila, ostalo mi je vendar bolno srce, in bolna duša; svet mi je bil odslej puščoben in prazen. V meni je bilo vse, kar napravlja veselje, zaupnost, nadejo in ljubezen, vse je bilo ukončano. Danes je baš petdeset let — tako dolgo uže prenašam svojo krivdo. Prvi čas po onih žalostnih dogodkih sem preživela v razdvojnosti in očitani, katere sam si delala, in katere mi niso izlajšali, ako tudi so vsi trdili, da Leona nij samo moja lehkomišljenost k onemu strašnemu činu

pravilih. Papež in škofi nasprotujejo na vse kriplje in povsod, in to je eden najvažnejših vzrokov, da so danes nastali novi hudi prepri mi na eni strani, in na drugi so vlade pa razni katoliški narodi, katere zastopajo poslanci v državnih zborih.

V Avstriji so zmagale te nove postave saj v tem, da je država pridobila važne pravice glede zunanjih cerkvenih opravil. Kar jih je pa pridobila po poslancih, nanaša se ta pridobitva na narode same. Ako se bodo hotele katoliške občine oziroma vladikovine bolje bližati občinam v prvih stoletjih kristjanstva, pridobijo gotovo dotične pravice, če bodo potrebe na to kazale. Ne vemo zakaj in kako bi mogli papež, škofi in vlada nasprotovati, če se jim pripozna dostojni in potrebni upliv pri dotičnih volitvah in drugih zadevah.

Sedanjim postavam so klerikalci najbolj nasprotovali zaradi tega, ker se nij papež kot glavni katoliške cerkve poprašal, in jih nij potrdil, ter so to ministrom v državnem zboru tudi očitali. Toda ministri so odgovorili, da niso samo oni, ampak da so tudi poprejšni ministri papeža vabili, naj sodeluje pri teh postavah; ali on je vedno odgovarjal: Non possumus, to je: Ne morem. Oni so tedaj storili, kar klerikalci zahtevajo, in so to storili, akopram so nekateri trdili, da nij tega treba, ker bi Avstrija s tem priznala, da je v postavodajnji odvisna od druge zunanje moči, od papeža v Rimu.

Tak je bil položaj, in udje državnega zbora v obeh hišah, po ogromni večini katoličani, pa ministri in cesar prepričani, da imajo pravico do tega, in da drž. zadeve to zahtevajo, so sklenili, da si bodo sami pomagali po pregovoru, qui suo jure utitur, neminem laedit, kedor dela po svoji pravici, ne žali drugega.

Dopisi.

V Gorici 10. junija. Letos smemo reči, da pogrešamo spomlad, kajti še za biokosti smo imeli neprijetno mrzlo vreme, po biokosti pa je začela nestrpljiva vročina do 24, 25° v sobah. Da je zbog tega v socialnem življenju začela saison morte je prav naravno; a tudi v politiki je poznati saison morte, posebno pa tu na Goriškem: časnikarska polemika je skoro popolnoma nehala v slovenskem in italijanskem taboru; le še politični kvaks, kvaks, le ga, le ga renske babe se razlega po farovski in semeniških listih, razkrivaje sveta velikanske novosti, kakor ono o bukoviški opekarnici in togotni spominjaje se listnic v Soči, s katerimi so hudobni liberalci ubogi renški babi čelo pritisnili „le cachet de sot“.

Če hoče kedo izvedeti kaj pomenijo te besede, naj prečita nekatero duševne produkte renške babe, pa bo uganil njih zapopadek, če tudi francoski ne zna.

Pa pustimo komično prikazen, saj vsak vé, da žabe ragljajo, dokler s palico po vodi ne udariš, po tem umolknejo; če pa jih zopet pustiš nekaj časa, pa zopet začno svoj kvaks, le ga, le ga. Na zdaj pa naj kedo reče, da ne poznamo svojih ljudij in da nijmo podali

napeljala, da njegova prirojena turobnost, njegovi tamno tužni nazori o življenju bi mu bili tudi pripomogli, da bi si bil ob uri ohupnosti življenje končal, katero je kljubu eni bolečini vendar še tako polno in bogato pred njim ležalo.

Z leti sem se malo pomirila. Učila sem se potrpnosti in udanosti. Postala sem tiha in vdana. Ljubezem do staršev mi je pač največ moči dala, da sem se borila za ono javnost, katera le še more mir podeliti, ako je človek bogato ljubezen in življenje zanoreval. Po sreči nijsem več koprnela. Lila sem zadovoljna, ako so bili drugi srečni, ako sem srečo napraviti mogla. Dosta krat občnem Leonovo gomilo — nikoli, da ne bi rudečih rož tija kaj ne položila.

Morete si misliti, kako bolešno mi je baš danes, ko sem v duhu še enkrat ono strašno uro preživela, kako boleš mi je torej naredila ona bela roža. Ljubi bog naj mi da, da si bom kmalu od dolgega boja spočila, in nikakoršna zmota ali lehkomišljenost naj se tako ostro ne kaznuje! Ostanite zdravi, sladko dete! konča svojo pripoved in poda še enkrat mlademu dekletu roko „in odpustite mi mojo razkačenost. Bodite srečni in tudi sami osrečujte!“

Po tem pa gospa pogleda še enkrat milo gomilo in na rudeče rože ter zapusti počasi pokopališče.

Janez „iz slovenskih klasikov števila.“

Telovadba.

Ker je odgoje svrha in konec popolna izobraženost človeka na duši in telesu; ker posebno najnovejša moderna pedagogika to povdarja: — je naravno, da mora ona tudi za telesno zdravje skrbeti. — V šolah se to izpolnjuje, od kar se je telovadba kot učni predmet vrela.

Pestalozzi nam je k temu pot pokazal, ko je dejal, da telesne vaje ne hasnijo samo telesu, ampak, da telovadba kar je duševnega in npravnega k gibanju in

izvrstno fotografijo renske babe v neki listnici. Kaj se vam zdi, dragi prijatelji, kako se opravičevajo naši nasprotniki? Kmalu čitaš: nij vse tako (morda je manjkalo pesti) samo nekaj je res; drugega ne morejo reči, po tem pogrevajo nekoliko fraz, ki so se naučili prav v tistih listnicah „Soče“, ki so jih občinstvu pokazale v svito neznačajnosti in tako daleč je priš'o z vestjo nekaterih, da so prepričani, ka jim ne gre vera, če sodnja ne potrjuje njih izjav, o katerih pa pameten človek vendar misli, kakor hoče.

Kadar pa hočejo ti gospodje posebno mogočni biti, veselé se slabega materialnega stanja liberalnih listov, kakor da bi sami plavalí v veliki obilnosti. Ko bi bila Seitzova tiskarna s kinežkem zidom obzidana, po tem bi mi molčali, tako pa moramo zaznamovati to lastno hvalo bedasti klerikalni humbug. Prav dobro tudi vemo za korende in kolekte, ki še dobrega uspeha nijso imele; pa vse to nas ne briga in še veselí bi bili, da bi gospodje mogli šolske vohune prav dobro plačati in da bi se jim, čeravno na neslavni način, vendar pa prav hitro posrečilo, odpraviti pangermanske profesorje iz naše gimnazije. Helpe was helfen kann!

Ker smo uže ravno pri tej reči, naj omenimo, da se zdaj na gimnaziji disciplinarno preiskuje, kateri so tisti profesorji, ki so učili brezbožanstvo, kakor je Golos v neki številki dejal. Sliši se, da je škofjstvo pritožilo se in da so nekateri nemški profesorji, po lastnih učencih ovajeni, da so kaj tacega storili. Dijaki viših šol so Golosu poslali poslanico, v kateri oporekajo, kar je ta časopis trdil, pa Golos nij hotel sprejeti kratke poslanice zagovarjaje se, da en dijak nij hotel podpisati, drugi se hoje pred koncem šolskega leta pravico govoriti.

Taka je vsa ta umazana, vohunska afera, ki na eni strani demoralizuje, na drugi pa učencu in stvari sami škoduje. Iz kratka, tako borno blago prodajajo naši klerikalci svojim vernun. Ne da se tedaj z njimi resno polemizirati in če se jih kedaj omenja je to mogoče čisto samo v šaljivi obliki.

Vendar pa se nam zdi potrebno, da z dr. Tonkljem eno resno spregovorimo. On nas je sicer po družih prosil, da bi ga pri miru pustili, češ, da nijma nič več pri Glasu itd. Nijmo tako trdega srca, da ne bi uslišali prošnji tudi naših sovražnikov, saj je znano, da liberalci rajši odpuste, nego klerikalci. Pa molčati vendar ne moremo na to, kar je on izrekel javno o Sočanih pri zadnjem občnem zboru Gorice. Dr. Tonkli je, govoreč o Sočanih, izrekel, ka obžaluje, da so se pri direktnih volitvah združili z neko tretjo stranko bolje iz osobnega, neopravičenega sovraštva do kandidata Gorice, kakor iz notranjega prepričanja.

Delikatesa nij bila menda nikoli Tonkljeva reč, zatrcj pa mora vsakdo opaziti, da se vsa njegova politika vrsti okolo njegove osebe; prav to je tista njegova lastnost, ki, naj se nahaja kderkoli, izključuje, odbija in ne vabi zaupanja. Mi Sočani smo menda čestokrat g. dr. Tonklju pokazali, da mu najmanjše reči ne zaupamo in ne moremo zaupati, in zakaj to? ne da bi mislili, da zaradi njegove osebe, katera se nam prav dopada in ima nekaj posebno importantnega na sebi, ampak čisto le zaradi njegovih lastnostij. Ka-

dejanju pripelje. On pravi, da si morajo naši otroci zopet prisvojiti telo, katero so imeli otroci naših pradedov; hrepenenje do telovadbe mora se zopet oživiti: telovadi naj se doma, v šolah, pri delu in na polji po izgledu pastirjev na planinah pri njihovih igrah. Ljudstvo mora spoznati, da telo potrebuje telovadbe. Veselje do telovadbe pa se ne da vzbuditi, ako človek uže v svoji mladosti se nij kaj tacega učil.

Fichte priporoča v svojih govorih „Reden an die deutsche Nation“ telovadbo opiraje se na Pestalozzija, koji pravi, da si morata telo in duša eden drugemu pomagati po pregovoru: „V zdravem telesi zdrava duša prebiva“. Na to je delal tudi F. L. Jahn (1778 — 1852) izrekši, da je telovadba narodno odgojilno sredstvo. Telovadba se da povsodi vpeljati, koder le človek prebiva; saj se je ona tako rekoč adomačila pri nas.

Eiselen in Messmann sta širila Jahnovo nemško telovadbo z besedo in dejanjem: Drog (Reck) in koza* (Barren) sta bili glavni reči. Koj po tem pa je Jahnova šola propala, ker je mislila se sistematično preiskavo vsake baže na drogu in koji izpeljavnih vaj telovadno umetnost do svrhe pripeljati. — Tej pristranosti se je v okom prišlo še švedsko telovadbo, koji je Pehr Henrik Ling (1776 — 1839) ustanovitelj. Ta mož v svojih spisih navaja, da mora telovadba čveterna biti in sicer da moramo si človeka subjektivno, objektivno, aktivno in pasivno misliti. Po takem se razvrsti telovadba tudi v štiri dele in sicer: 1. v pedagogično telovadbo. 2. zdravilno telovadbo. 3. branilno telovadbo in 4. estetično telovadbo. Ling je tedaj hotel organično-harmonično izobraženost človeškega organizma in iskal je vse telovadne umetnosti, vse vaje na drogu, in koji zavreči hoteč le tako telovadbo vpeljati, koja bi bila za mladino odgojilna. — Ko se je pa po tej poti preveč zauemarjala telovadba na koji in drogu je nastala neka reakcija proti švedski telovadbi, koji je bil

* Beseda „koza“ je res nekaj čudna, ipak se nahaja v slov. gimnastični terminologiji. PIS.

tere slabe lastnosti pa so Sočani zapazili na njem? Preveliko čestilakomaost, ker v Soči je hotel biti vedno le prvi in ker so mu to nij posrečilo, osnoval si je drugo društvo, ter je Sočo, kot predsednik, zapustil v najvažnejšem času in tako društvo izpostavil nevarnosti. Še več družih lastnostij, ki ga ravno ne priporočajo, so Sočani zapazili na njem; vse te lastnosti smo v našem listu občinstvu naznanili in jih nečemo ponavljati, ker nas kaj tacega po nikakem ne veseli, temveč nas žali, da smo morali tako ostro postopati proti Tonklju, pa vse to smo storili iz golega prepričanja, nikakor pa iz osobnega sovraštva. Če smo se tedaj zedinili s tretjo stranko in proti našim principom volili uradnika, smo to storili, ker tudi kandidatura dr. Tonklja je bila proti našim principom in ker smo imeli voliti mej dvema zlema, volili smo rajši poštenega uradnika, kot advokata, kateremu najmanjšega ne zaupamo.

Vse drugo, kar je dr. Tonkli v svojem govoru omenil, je hvalevrodno in ne moremo grajati. Tudi mi smo za to, da se obe slovenski stranki sporazumeti v važnih slučajih in skupno postopati, če proti nevarnost od zunaj. Mi liberalci smo uže dokazali, da nam gre le za reč; mi v čitalnici prav z veseljem delamo združeni z gospodo, ki nij naše stranke in se prav dobro razumemo, za kar se imamo posebno taktnosti g. predsednika zahvaliti. Kaj tacega pa bi pod Tonkljevim predsedništvom ne bilo mogoče. Naj dr. Tonkli pokaže, da je res rodoljuben in da se zna zatajiti, po tem se zna še marsikaj popraviti in to bo pokazal, če ne bo od svoje osebe zmerom vse odvisno storil, kajti le težko bi mogel kak značajan Sočan z njim paktovati. To je menda danes tako naravno in jasno, da še treba nij besede izgubiti in s tem menimo, da smo zadostno razjasnili naše stališče nasproti dr. Tonklju in njegovemu društvu.

**

„L' Isonzo je prinesel v zadnji številki velikansk načrt zadevajoc nove naredbe za mesto; on namreč navetuje: nov mirovdvor, nov vodotok, ki bi vodil bogati studenec Mrzlek onkraj Solkana v Gorico, (to je menda najboljša voda, kar jo premore Goriška, ker je čista in ima po leti in po zimi stalno temperaturo 7°) eno javno kopelj, en javni kanal za pranje, več kanalov za nepotrebne tekočine, nov tlak po celem mestu po vzgledu milaneškega, nove stavbe za šole, novo bolnišnico in reformo sedanje mesarnice, pokritev potoka Korenja in mnogo novih mašin in stanovanje za gasilno siražo.

Ta pravi so najbolj potrebna dela; po tem pa nasvetuje še druga dela, ki so pa bolje za oplešanje, kakor mnogi predori ulic in ustvarjenje novih ulic z eno besede reguliranje mesta.

Za potrebna dela „Isonzo“ preliminarja 613.000 gl. za lepšalna dela pa 57.000 torej skupaj 670.000 gold., gotovo velika svota za malo Gorico. Naj pa si bode kakor hoče, „Isonzo“ ima prav; če hoče mesto res napredovati in postati zdravilni kraj, mora tudi kaj potrositi in posebno mora skrbeti za zdravje mestjanov. Zatorej pa dajte nam dosti dobre vode, kopelj, odstranite mirovdvor iz mesta. Dasiravno pa so vsa ta uprašanja nujna, se jim menda vendar Pajerjeva stranka ustavlja

na čelu Du Bois-Reymond, dokazalši, da Lingova metoda telovadbo le kot mišično telovadbo (Muskelgymnastik) sodi, mej tem ko bi ona čutniška telovadba (Nervengymnastik) morala biti. Za Lingov sistem se je potegoval vodja centralne telovadne učilnice Rothstein v Berlinu z besedo in dejanjem in sicer se sledečimi knjigami:

1. Telovadne proste vaje. 2. Telovadba: a) sistem b) pedagogična telovadba, c) estetična telovadba. Proti Lingovemu sistemu in za nemško telovadbo po Jahn, Eiselen in Spessa je polemikoval beroliški telovadni svet, Du Bois-Reymond, toisto je še posebno storil Klass v svojih knjigah „Neue Jahrbücher für die Turnkunst“ in v knjigi „Heraubildung von Turnlehrern aus dem Lehrstande“. Devetnajsto stoletje trja telovadbo v vseh šolah od prvega razreda ljudske šole** do univerze.

Izmej nasprotnikov švedske telovadbe je bil Spiess (1810 — 1858) prvi, koji je telovadbo s pedagogičnega stališča predelal. On se drži strogo človeškega organizma ter začinja z lehkimi, prostimi vajami (Freiübungen) oziraje se na starost in spol. Na čelu njegovega privrževanja je geslo: „Neogibljivo vpeljanje telovadbe v šole kot izobraževalno sredstvo za telo in dušo“.

K prostim vajam priporočuje on tudi telovadbe z drogi i drugim orodjem. Ako je le mogoče naj na vsaki šoli vsak razred vsak dan vsaj eno uro telovadi pod vednim učiteljevim vodstvom. Šola pridobi s tem tudi v igri resen pomen, brez da bi se s tem prekorabile meje šolske discipline; nasprotno se disciplina v šoli še bolje ukorenini, ker učenci vse vaje izvršujejo po učiteljevem ukazu — tedaj p) — vojaško.

** Na Pri morskem menim je malo šol, da bi imele odmenjen poseben kraj za telovadne vaje. Na slov. Štajerji imajo večinadne narodne šole poseben prostor za to odmenjen, a vendar se malo še dela za telovadbo; zaradi tega je tudi deželni šolski svet okrajnim in krajnim šols. svetom odposlal poziv, da naj se po mogočnosti na to dela, da se napravijo tako imenovani „Turnplätze“, da bode mladina tudi v telesni moči napredovala, PIS.

in tukaj gotovo le iz osebnih obzirov in prav težko bo moglo to starešinstvo dovršiti svojo važno nalogo.

Meseca avgusta in septembra bodo imeli brambovci vaje in ker jih bo čez 900, municij, pa nijma zadosti poslopij, bodo morali letos brambovce po hišah ukvartirovati, kakor na deželi. No, mestni očetje!

V Trstu 9. jun. [Izv. dop.] Nikedar nij lahonsko zatiranje brez koristi, bolje ko nas tržaške Slovence ščujejo in zatirajo, bolje se okrepcujemo in oživljamo, kajti pregovor pravi „klien s klinom“ in to se tudi uresničuje. V tržaški okolici je navada, ker okolica k procesiji v mesto gre, da so po raznih farah po tem procesije eno ali drugo nedeljo; tako so bile preteklo nedeljo procesije v Skedenji, Barkoli in na Proseku. Navada je, da se okolica z zastavami okinca, pa žalibog v Barkoli, kder se kot vneti narodnjaki smatrajo, nijsmo zapazili niti ene slovenske zastave, pač pa angleške, grške i druge, baš tako tudi v Skedenji. Ali nij sramota, da se na domači zemlji tuje barve izobešajo, in domača tribojnica v zakotji trohni.

Vse drugače pa je bilo na Proseku, bile so po vsi vasi na visokih drogih, ter mogočno vihrale ter razodevale, da vihraje na zemlji najke Slave, na domačih tleh, kder so renegati in izdajice dostokrat šopirijo z krvavim žuljem okoličanov.

Prosečani, posebno mladina je kaj vueta za narod, kar dokazuje pevski zbor. Da pa je Prosek biser okolice, je tudi to dokaz, da naš vrh državni narodni poslanec g. Nabrigoj vedno v omiko in izbujo narodne zavesti mnogo pripomore, za to pa je tudi narodna zavest ravno na Proseku v cvetji ter obeta obilo sadu potomcem. Čujte, kaj Vam zdaj povem! Pred Lukševo hišo vihrala je slovenska zastava in baš ista, katero je 3. maja doli vrgel. V nedeljo pa jo je moral počastiti ter memo vsake odkrit hoditi pri procesiji. Slavo Prosečanom! rešili ste čast!

Kde pa je bil herič? Jeli morda Lukše grozdje žvepljal, da nij videl, kako so v nedeljo zjutro slovenske barve na visoke mize stavili? kde so bili oni Lukševi delalci v nedeljo jutro?

Ubogi Lukša, kako ga je moralo po trebuhu griziti videti po vsi vasi slovenske zastave, in zraven pa še hudo premaganje samega sebe, ka se nij upal besedice o tem črhiti. To je bilo zares hudo, jaz bi bil rajši šel tisti dan, ko bi bil v njegovi koži, v Trst se britko zjokati sl. magistratu.

Po okolici vsi bolje premožni in zavedeni posestniki bi morali imeti vsak eno slovensko zastavo, katéra bi se pri raznih slovesnostih in v praznikih razobesila.

Z Dunaja 6. jun. [Izv. dop.] Po dolgem deževnem in mrzlem vremeni nastopili so tukaj prav lepi in gorki dnovi, ki vsacemu radost napravljajo, ker smo jih dolgo časa pogrešali in nam majnik tistega pravnega veselja nij privoščil, katero navadno v svojem pomenu nosi. Čele procesije romajo toraj iz praha polnih dunajskih ulic v bližni „Prater“, iskaje v košatem eldoradu čisti zrak, opazovaje tam živo gibanje ljudstva in poslušaje

V knjigi „Turnbuch für Schulen“ deli Spiess telovadbo po starosti in kaže učitelju, kako naj pedagogično od lahkih k težjim vajam prehaja; kako naj stoječe in hodeče vaje spreminja, ker le tako se pedagogični namen telovadne umetnosti doseže.

Pri Grkih so se začelnjaie z dečkom telovadne vaje, koj ko je deček bil uže zadosta krepak in to navadno okoli osmega leta. Uže doma v očetovi hiši so se otroci z igranjem pripravljali na telovadbo.

Telovadne vaje, koje so v Atenah bile sredstvo, da je mladna dobila lepo močno telo, vršile so se pri odraslelih v „palestrah“ in „gimnazijah“. Vaje so se vršile tako, da se je vedno ozir jemalo „od lahkega do težjega“. Dečki so bili ločeni v 2 ali 3 oddelke in le pri velikih svečanostih so se zedinili.

Najprvo so se vadili kroglo metati (Ballspiel), v plananju pak so se uže zgodaj urili. Na to so sledile prve vaje z rokami in nogami, skakanjem (Hüpfen) na vedno istem mestu; plezanje po vrvi itd. Na to so tekali, borili se in več takih vaj izvrševali. V telovadni šoli so gledali na to, da so dečki lepo spodobno stali. Zjutraj po vajah so zajtrekovali, proti večeru so „palestro“ zopet obiskali, pri kateri priliki so dečki staršem tudi pokazali svoj muzikalčni napredek.

Baš tako kakor se pesnik v mladosti in starosti se pesnikovanjem bavi, tako naj človek tudi v mladosti in starosti veselje do telovadbe ima — ter telovadi. To se je godilo v Atenah in tamkej se je tirjalo od moža, da mu je bil obraz od solca opečen in da mu nij bila koža taka, kakoršno imajo naše nježne bledolične gospodičine, koje se le v hladni senčici izrejšajo. Človek je moral biti kakor Nemeec pravi „abgehärtet“ in tako naj boče tudi pri nas.

Tedaj tudi z telovadbo delujmo složno na podlagi istinite svobode, kulturnega napredka in na slavo napredujočega slovanstva.

V Mozirji na slov. Štirskem dne 31. maja.

Anton Leban, učitelj.

raznovestne melodije godbe, ki pred vsako gostilno svira.

Nij me volja danes obširno o tej stvari poročati, prihraniti si hočem natančneje poročilo v tem zmislu za prihodnje, ako mi slavno uredništvo prostorček podati blagoradi. Namenil sem se toda častitim bralcem nekaj izrazge objaviti, kar je na sploh prijetnem Dunaji vendar čudno, — da strašansko.

Dunajčanje so sploh prav nesrečni, kajti prenašati in občutiti morajo bremena vsakovrstnih zla: draginja, ki uže tako dolgo časa traja, se noče posloviti, da, ona vedno bolje raste in nam je pravi „monstrum innaturale“ postala, — zdaj se kaka, ako ne domača vsaj tuja bolezen prikrađe mej prebivalce, ter mnogo žrtev nabere, — in v najnovejših časih se po velikanskem mestu neka epidemija širi, kar je mej mestjani najvažnije vsakdanje pogovorjenje, namreč samomori in roparski umori. Moderni samomori se zgodè večidel iz ljubezni; — ako je nekdaš Regulus raji v smrt šel, predno bi obljubo prelomil, in ako je Sokrat raji bokal polen strupa izpil, ko da bi pravico tajil, nam dejanje teh mož opravičuje poštenost in lepi značaj prvega in resno možko prepričanje zadnjega; uprašam toraj: kde bi pa mi glavno opravičenje denašnjih samomorov iskali?

Ne preteče skoro tedna, da bi se ne slišalo o strašanskih početjih; ta „demon“ vedno huje razsaja, umori vsake baže se množe in krvoločna dejanja so tukaj na dnevnem redu; — dunajsko ljudstvo se bi toraj v tej žalostni eri prav lahko uprašalo: zamore li država najbolje zanimivo in najpotrebno nalogo izpolnovati — vse za blagor državljanov — ali jej je dana moč, v okom priti roparskim umorom, ki poštenemu Dunajčanu ježevo kožo napravijo, tembolje, ker se ta nečloveška fakta tako jasno dogode, namreč po dnevu, a ne po noči?

Hudodelnike, tatove in roparje smo vedno imeli; kronika vseh časov nam mnogo poroča o teh nečloveških, toda v devetnajstem stoletju, v stoletju napredka in izobraževanja, kažejo ti divji atentati, da je nekaj ljudstva na tisti nizki stopinji civilizacije, katero bi ne tukaj, ampak kde drugod iskali. Dve cunji, pest polna desetice, vse to zadostuje, da posestnik teh skoro ničevih stvari žalostni objekt nenravnega umora postane.

V kratkem času smo tukaj na Dunaji sedem roparskih umorov doživeli, in nij čuda, ako vsak lišni gospodar, naj si bode še tako arčen in pogumen, skrbno svoja vrata zapre, predno se uleže; — ko se mož zjutra od soproge poslovil in na delo hiti, ženko resno opominja, naj vedno ključ dvakrat obrne, ko vrata zapre in naj vedno skozi vratno majhno oknice pogleda, kedo trka, predno mu odpre. Te in enake skoro smešne nauke podaja sicer prav srčen mož svoji soprogi, kar je pa v denašnjem času v resnici resna stvar.

Omeni sem uže, da se enaki umori o belem dnevu prigode, ko je vse na nogah, in vendar se hudodelnik tako tiho prikrađe, da ga nihče ne zavoha. Binkoštni ponedeljek se je v tukajšnjem predmestju zjutra ob pol deseti uri strašanski umor zgodil. Gospod in gospodinja se ta dan precej zjutra v štacuno, ki je precej daleč od stanovanja bila, podasta in hočeta edinega otroka šestletnega fantička pri vestni mladi deklici, ki je pri tej družinici služila, doma pustiti, rekoč, da danes zaradi velicega praznika popred štacuno zaprejo, kakor druge praznike in da kmalu domov pridejo. Fantiček toda nij hotel danes doma ostati, ampak z starši iti; nič nij pomagalo danes tolaženje skrbnega očeta in obečanje, da mu to ali une igračo prinese, ako doma ostane, vse zastonj in solzice nedolžnega otroka so staršem srce omehčile in vzeli so fantička in pridno deklo saboj. Nekaj pred deveto uro pa pošje gospodinja deklico iz štacune domov, ter jej naroča, kaj naj za kosilo napravi. Domov dospesva vrata deklica zapre ter jame kuhati; le malo časa preteče, in deklico tako naglo smrt dojde, da nij ne ziniti mogla. Prikrađel se je namreč nekdo v stanovanje mej tem, ko je družinica bila izšla, pobere za kakih 200 gold. desetice in dvajsetice in mahne večkrat po deklici z sekuro — ta je navadno oróžje teh kreatur — in izginie, in videl ga nij nikedo sosedov. Do poludne je žrtev v krvi ležala in bila sta gospodar in gospodinja prva, ki sta domov dospesva strašansko umor zapazili. Mislimo si pa pri vsej žalosti nepopisljivo veselje staršev, daso otroka saboj vzeli, poljubovali so fantička, kakor da bi ga bili izgubili in zdaj zopet našli! Še tisti popoldne se je ta umor po celem mestu razglasil; 500 gold. je razpisanih za tistega, ki umorilca ulovi ter ga sodniji izroči; toda zastonj, še danes ga policija zbog vsega truda nijma. Ljudstvo komaj pričakuje, da umorilca dobe ter misli, ali bolje rečeno ono upa, da bode vendar enkrat takemu zločinstvu tudi prava zaslužena kazen prisojena.

Teden pred binkoštnimi prazniki so porotni sodniki trudapolno nalogo imeli. Zala, mlada deklica je na kriminalnem stolu sedela, obdolžena in tudi kriva spoznana umora v tukajšnjem predmestju, obsodili so jo porotniki k smrti na vislice! Komaj so vrli možaki to senzacionalno obsodbo izustili, uže se jim drugi gori omenjeni posel ponuja, ki jim bode gotovo tudi težaven.

Za časa, ko so omikani Atenci v enakem zmislu svoje sodnike volili, nij gotovo nihče na težaven in neprehljivi posel mislil, in pečali se tudi nijso neprestano z obsojenjem hudodelnikov, a danes je tu pri

nas drugače; porotnik mora vse druge posle opustiti in od jutra do pozne noči sedeti, hudodeljstva poslušati in obsojevati! Bog daj, da bi se časi spremenili in nas ta huda bolezen zapustila ter vse ljudstvo dunajsko v veselju in miru živelo! „Glasovec“ bi gotovo si mislil in rekel: pravda, taka je in bo na Dunaji, ker ljudstvo vere nijma in z „pešanjem vere“ ne bodo nikedar srečni.

Toda poskusil bom prihodnje neke tehtae uzroke tega žalostnega stanja objaviti, ki nikakor v pešanji vere ne tiče.

J. R.

Politični pregled.

Mej Poljaki in Rusini so začeta posredovanja; rusinsko „Slovo“ in poljska „Gazeta narodova“ povdarjata porazumenje mej obema slovenskima narodnostima, kar bi bilo jako želeti v interesu slovenske solidarnosti. Mi menimo, da so bili Poljaki dozdej glavna ovira skupnega postopanja Slovanov; če se oni enkrat spamtijo, pojde gotovo boljše, nego dozdej. Tudi na Českem se približujejo stari in mladi in listi obeh strank pomirljivo pišejo; izmej naroda pa se čujejo glasi, da bi se domače stranke ne prepirale, dokler traja boj za obstoj naroda in da bi se obe stranki porazumeli vsaj za bližnje volitve. Vse kaže na to, da se bo najbrže dosegla edinost mej starimi in mladimi še pred volitvami. Mi to iskreno želimo, ker bo ta vzgled morda tudi na nas Slovence dobro uplival, če le stari ne bodo zopet pretrmoglavi. Južno-tirolski poslanec baron Prato, o katerem smo zadnjič govorili, je bil primoran po svojih volilcih vsled preklica svojega glasovanja za konfesionalne postavave odpovedati se poslanstvu, kar je storil v posebnem pismu na župana trientskega, v katerem mej drugim spoznava, da katoliški duhoven nij v posestvu polne svobode kot poslanec. Ali nij to nauk za nas Slovence, da duhoven mora postopati tudi proti našim interesom, če mu rimska kurija zapové. Po tem pa naj še trdijo naši fanatični kaplani, da so oni prvi branitelji narodnosti naše. Da so, dokler Rim hoče, pa če Rim ukaže, da ne, pa ne smejo več biti in kedo dandanes ne vé, da vse niti pravinarske politike se stekajo v Rimu. Južno-tirolski poslanci so se zanašali na ustavoverce, da jim dovolé odcepjenje Jugo-Tirola od nemškega Tirola; a ustavoverci so jih le nekoliko časa za nos vodili; zdaj pa ustavoverne novine odločno pišejo proti tej odtrgavi. Narodna opozicija naj bi se vendar iz takih vzgledov kaj naučila; pa kaj, ko se jej je vrh vse neugodnosti še rimska coklja na vrat obesila. Avstrijski škofi so baje sklenili odločno upirati se konfesionalnim postavam; bomo videli do kam bo šel ta upor; sicer je pa premisliti, da bi si znali škodovati s prevetiko trdovratnostjo, ker narodi se dandanes ne dajo več navdušati za versko vojno. Enako si škoduje uže zdaj duhovstvo na Slovenskim s prevetkim fanatizmom in si bo čedalje boljše škodovalo. Na Dunaji bo 15. t. m. konferenca zarad kolere, pri kateri bodo zastopane vse evropske oblasti in se bo obravnavalo, kako je delati proti razširjenju te hude bolezni.

V Bruselji bo v kratkem na nasvet Rusije kongres evropskih velevlastij, ki bo obravnaval novo ljudsko pravo v slučajih vojne, to je, kako se more z ranjenci in vjetniki ravnati, kako streljivo se more rabiti itd. Da je Rusija v tako humanitetni zadevi prevzela inicijativo, kaže, da Rusi vendar nijso taki medvedje, kakor jih slikajo ustavoverci.

Rumunski in srbski listi pišejo po zadnjem pohodu kneza Milana v Bukarešti mnogo o zvezi obeh narodov in žugajo Turku naravnost z vojsko, če se bo preveč po gospodarsko obnašal.

Knez Milan pa je, ko je prišel iz popotovanja v Carigrad izrekel javno, da edini rezultat njegovega potovanja je zveza in prijateljstvo z Rumunsko.

Na Francoskem je sklenil levi centrum francoske zbornice (mirni republikanci) program, katerega glavna načela so proklamiranje republike kot stalno formo vlade za Francosko, ali pa razpust zbornice; ta program so odobrili uže vsi republikanci in ima največe simpatije po celi deželi. Mej poslanci cirkulira predlog, naj se zbornica razpusti, podpisanih je uže 225 poslancev za to.

Na Italijanskem je zmerom nenavadno dolga ministerska kriza. Papež je bolehen.

Razne vesti.

(Rešnjega telesa dan) je bila tudi v Gorici po navadni šegi processija. Udeležilo se je mnogo ljudstva iz mesta in okolice. Veličastno je vse bilo in vse v najlepšem redu, toda tiste pobožnosti, ki naše prosto ljudstvo o tacih priložnostih kinča, vendar nij bilo zapaziti. Processije v mestu spominjajo na vse kaj drugega preje, nego na bogu dopadljivo dejanje. Tudi pri tej processiji nij bilo goriskega župana; da naš magistrat nij poslal niti najmanjšega zastopa, za so pa naši klerikalci strašno razkačeni; zadnji Eco del L. nij prinesel nič manje nego tri dopise o tem.

Goriška katoliška mladina (gioventù cattolica), o kateri se je govorilo, da se bode v obilnem številu tega obhoda udeležila, poslala je menda 8 mož; glava tej katoliški mladini je theolog K. Baubela jun. — Še nekaj ne moremo zamolčati, ne zaradi tega, da bi škandalizirali, ampak za to, ker, ako bi se bila stvar na naši strani pripetila, bi klerikalni lasti noč in dan nad nami upili, češ, da tako malo božje obrede spoštujemo. Stvar je ta le: Ko so duhovniki pri tretjem altaru evangelije čitali, zapali si v Raštelu cerkveni služabnik, ki je isti dan križ nosil, prav mirno in hladnokrvno cigareto in jo je tako dolgo pušil, dokler nij bil prisiljen od okolostojecih jo zavreči. Ako bi bil nas kedo to storil, „Glas“ in „Eco“ kaj bi po tem pisala in kam bi nas denuncirala, zdaj pa nijmata besede, akopram so to tudi vaju ljudje videli?

(Detonar.) 5. t. m. je oddalo mlado dekle škatljo dobro zabito na tukajšnji pošti; adressirana je bila na predstojnico ženskega samostana v Gradcu. Naznanjeno je bilo, da se notri nahaja južno sadje. Škatljica je romala v Gradec, a ker nij bil naslov natančen, — v Gradcu je več ženskih samostanov — vrnila se je v Gorico. Tukaj je pa to blago čuden duh od sebe oddajalo, poštni uradnik ukaže toraj to strežaju odpreti, in glej, mrtvo komaj rojeno dete je bilo zavito v platno in papirje „Illustrirte Zeitung“. Komissija je prišla takoj na mesto, in spoznala, da je bilo dete sicer živo rojeno, toda prezgodaj. Kedo je odpošiljalateljica, se ne more še izvedeti; uradnik se dobro spominja obraza, toda pozna je ne, spoznal bi deklino ko bi jo videl, ker ima jako markanten obraz. — To je uže najnovejša iznajdba!

(V ponedeljek) po noči nastal je prepir mej nekakovim Podgrivcem in Russianom in je končal s tem, da je drugi prvega smrtno ranil, a vendar nij še umrl. Russian je bil takoj drugi dan policiji izročen.

(Na sveti gori) so v nedeljo blagoslovili nove zvonove, vliete pri Samassi v Ljubljani. Ljudstva je bilo precej, a samo iz okolice; franciskan Evstah imel je za to priliko jako primereu govor.

(Uboj.) Iz savinske doline na Štajerskem nam piše prijatelj: Dne 4. t. m. v večer sta sedela A. in B. v Gorajem gradu v krčmi pri kozarčku vina. Ko sta ga dosta imela dejal je A.: „Sedaj idem pa še k dekletom“. B. ga zavrne: „Kaj bodeš ti k dekletom hodil, idi h troji, koja je uže — noseča.“ Razkačen na to odgovori A.: „Ti moraš še danes crkniti.“ — B. odrine poslovlisi se iz krčme, koj za njim jo je mahnil tudi njegov tovaruš A. Drugi dan so našli A. na cesti mrtvega. Ljubosumnost je uže dosti žrtev spravila v hladni grob. Sodba bode pred porotniki.

(Iz Mozirja) nam piše gospod L.: „Dne 6. t. m. po polji sprehajaje se vidim kmeta, koji je debela mladega drevesca z kredo mazal. Prašam ga, zakaj? „V neki knjigi za kmetijstvo sem čital“, pravi on „da na deblo z kredo namazano ne gredó mrčesi, koji drevesu škodujejo.“ Ker je skušnja šola modrosti, sem to poskušal in priznavam, da v istini kredo je dobro sredstvo za to, da se mrčesi ne upajo po deblo. Primorski kmetje posnemajte Štajerca!

(V Soltanju) na slov. Štirske so rodoljubi tudi osnovali posojilnico. Vreme je ondi krasno, gorko; 24° gorkote imajo.

(Letožnji izlet) goriskih čitalničarjev v postojnsko jamo je bil postal italijansko-slovenski, vendar pa so se vsi gospodje in gospé, ki so ga udeležili, tako dobro imeli, da se zbog tega namerava osnovati posebno društvo za izlete. Izvrstni sprejem od strani društva Sloge v Ajdovščini, dobra postrežba v Vipavi, izvrstna postrežba v Razdrtem, to vse je gospodo tako navdušilo, da so nas vsi enoglasno naprosili, da se zahvalimo v imenu vseh društvu Sloge v Ajdovščini, visokorodnemu g. grofu Lanthieriju v Vipavi, ker je dovolil ogled njegove prekrasne grajščine, g. Hinkotu Kalčič-u na Razdrtem in razdržkim vrlim fantom.

Poziv svilorejcem! Da bi naše društvo pospeševalo tudi svilorejo, je ustanovilo s podporo e. kr. kmetijskega ministerstva nekatere svilorejske postaje, ktere imajo nalog:

1. preiskovati svilodno seme;
 2. podučevati svilorejce o praktičnem izrejevanji sviloprejk;
 3. odgojevati svilopreike v vzgled drugim;
 4. izvrševati razne poskušnje.
- Voditelji postaj morajo z dobrim svetom služiti

Lastnik: VIKTOR DOLENEC. Izdavatelj in za uredništvo odgovoren: ALOJZIJ VALENTINČIČ. — Tiskar: PATERNOLLI v Gorici.

Poslanica.*)

V Seli, 8. junija 1874.

Neki dopisnik iz Črnič, se pritožuje v 22. št. „Soče“, zakaj ne bi se selski in črnški pašniki dali razdeliti po sistemi vertovinskih; nadalje tož, da je bila selska občina zovoljo razdelitve uže zjedinjena, da je pa pri starejšinstvenih sejah do take razdražbe prišla, da se bргу smili, slednjic oporožuje velikoposestnik, naj posestva razdobje in razprodajo i. t. d. — Glede na razdelitev vertovinskih pašnikov nočemo tu preiskovati, ali so razmere mej onimi in selskimi enake. Recimo, da so enake, kaj sledi potem uže iz tega? A nij mogoče, da se je ravno pri ovi razdelitvi večini občinarjev krivica godila? A sen jjo uže večkrat postavile izkovele, ktere so bile slabe, ktere so s svedu in ljudstvu sploh krivico delale? Bi mogli imeti take postave zovoljo tega, ker so nekaterim všečne in ker so za sosedno selo veljavne, naravnost sprejeti tudi za nas ne giede na to, ali so pravične ali krivične? Ne bi bilo li boljše, ko bi mi sami moj seboj stvar na vse strani preuhtali in si sami postavijo po najboljši vesti in vednosti skovali?

Roko na srce, gospod dopisnik; uprašam Vas, ali je res pravično, ako je kedo 10 krat toliko odškodnine grofom pri zemljiški odvezi plačati moral kot Vi, ko bi zdaj ravno toliko pašnika dobil, kot Vi? Preobrnimo stvar. Ako bi bili Vi 10 krat toliko plačali kot jaz, bi se danes še za tako razdelitev potezali? Bi se Vam zdelo pravično, ako bi bili Vi pri vsakih srenjskih stroških 10 krat bolj obloženi kot jaz, pri dohodkih, kteri so sicer redki kot bele vrane, bi pa jaz toliko prijel kot Vi? Stroške, skrbni, delo in trud bi Vi privoščili pramožnejšemu posestniku, pridelke pa bi moral on z reveži bratovsko deliti. Ko bi Vi bili po najklučbi kak rokodelc in bi imeli enega pomagajca, kaj bi Vi rekli, ko bi on zahteval, da morate Vaš zaslužek z njim bratovsko deliti? Bi-li to storili? Bi Vam bila postava, ktera hi to velevala, po volji? Ne bi bila to presamogoltna načela? Ko bi se Vaš pomagajec potem zarad tega z Vami razprl, kedo bi bil potem razprtije kriv? Naše ljudstvo je tako, da rajši več vzame kot manje, naj je njegovo ali ne. Ne bi bilo boljše je podučiti, da ne sme več vzeti, kakor mu gre po postavi in vesti, kot je z vertovinskimi vzgledj v dyomljivih načelih podpirati in zdržovati? Gospod dopisnik, naše ljudstvo in Vi ste uže dospeli še več ko do srednje pameti, a nevoščljivost in presamogoltna načela žalibog nadvladujejo in sicer v tem slučaju bolje pri revnih kot bogatih posestnikih. Vi pripoznaste to samj v Vašem dopisu. Greh narediti je grdo, v spoznanem ostati in druge k ravno tistemu grehu zapeljavati, je se grše, naj grše pa zarad svojega greha se nad drugimi spodlikati. Podučite rajši ljudstvo, naj naredi načrt postave po svoji naj boljši vesti, naj se ne pusti nadvladati od presamogoltnih krivih načel i. t. d., in deželni zbor ho gotovo razdelitev pašnikov potrdil. Pomagano bo potem Vam in meni.

En posestnik,

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko, ne za zadržaj.

Podpisani je prevzel staroznano gostilnico

BATISTIČ-EVO

V SOLKANU,

kar sl. občinstvu naznanja z dostavkom, da bo skrbel za **dobra jedila** in posebno **dobra domača vina**. Tudi ima nekoliko **lično napravljenih sob** za tujece.

Priporoča se tedaj, da ga tudi Slovenci prav mnogo obiskujejo, ker rad bo prav dobro in dober kup postregel čestite goste.

V Solkanu 1. junija 1874.

JOŽEF EISENZAPF mp.

Podružnica prve občne zavarovalne banke

„SLOVENIJA“

v Trstu išče marljive zastopnike za kraje, kder še nijma zastopov.

Tudi potovalni zastopniki z dobrimi referencami se koj v službo sprejmejo.